Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
EVGENI TANCHEV
2 päivänä heinäkuuta 2020[1]

Asia C-265/19

Recorded Artists Actors Performers Ltd
vastaan
Phonographic Performance (Ireland) Ltd,
Minister for Jobs, Enterprise and Innovation,
Irlanti ja
Attorney General

(Ennakkoratkaisupyyntö – High Court (ylempi piirituomioistuin, Irlanti))

Ennakkoratkaisupyyntö – Unionin ja jäsenvaltioiden välinen toimivaltajako – Vuonna 1996 tehty WIPOn esitys- ja äänitesopimus (WPPT) – Esittäjien kansallista kohtelua koskeva velvollisuus – Kansainvälisistä varaumista johtuvat poikkeukset kyseiseen velvollisuuteen – Unionin yksinomainen toimivalta tai jäsenvaltioiden toimivalta päättää kyseisten varaumien perusteella, millä kolmansien maiden esittäjillä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen – Direktiivi 2006/115/EY – 8 artikla

1. Tässä High Courtin (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) esittämässä ennakkoratkaisupyynnössä pyydetään tulkitsemaan direktiivin 2006/115/EY[2] 8 artiklaa, luettuna yhdessä Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) esitys- ja äänitesopimuksen (jäljempänä WPPT), joka tehtiin Genevessä 20.12.1996 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta neuvoston päätöksellä 2000/278/EY[3], 4 ja 15 artiklan kanssa.

2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa lähinnä selvittää, millä esittäjillä (ja tuottajilla) on oikeus direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun ”kohtuulliseen korvaukseen”. Ennakkoratkaisukysymykset koskevat näin ollen kyseisen säännöksen ulottuvuutta, vaikka ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa kysymyksessä viitataan ensisijaisesti unionin, ja tapauksen mukaan jäsenvaltioiden, kansainvälisiin velvoitteisiin.

3. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähinnä tiedustelee, sovelletaanko direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaan WPPT:n 4 artiklassa tarkoitettua kansallisen kohtelun vaatimusta ja – toisessa, kolmannessa ja neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessään – minkä verran

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

[2] Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (kodifioitu toisinto) (EUVL 2006, L 376, s. 28).

[3] Päätös 16.3.2000 (EYVL 2000, L 89, s. 6; jäljempänä WPPT).

harkintavaltaa jäsenvaltioilla on direktiivissä tarkoitettuun kohtuulliseen kertakorvaukseen oikeutettujen henkilöiden määrittämisessä muun muassa tilanteissa, joissa WPPT:ssä ja Rooman yleissopimuksessa sallitaan varaumien tekeminen.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Rooman yleissopimus

4. Roomassa 26.10.1961 tehty kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyritysten suojaamisesta (jäljempänä Rooman yleissopimus).

5. Rooman yleissopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltion tulee myöntää esittäville taiteilijoille kansallinen kohtelu, jos jokin seuraavista ehdoista on täytetty:

a) esitys tapahtuu toisessa sopimusvaltiossa;

b) esitys on tallennettu äänitteelle, joka on suojattu tämän sopimuksen 5 artiklan mukaan;

c) esitys, jota ei ole tallennettu äänitteelle, sisältyy radiolähetykseen, joka on suojattu tämän sopimuksen 6 artiklan mukaan.”

6. Mainitun yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltion tulee myöntää äänitteiden valmistajille kansallinen kohtelu, jos jokin seuraavista ehdoista on täytetty:

a) äänitteen valmistaja on toisen sopimusvaltion kansalainen (kansallisuuskriteeri);

b) ääni tallennettiin ensimmäiseksi toisessa sopimusvaltiossa (tallennuskriteeri);

c) äänite julkaistiin ensin toisessa sopimusvaltiossa (julkaisukriteeri).

2. Jos äänite julkaistiin ensin muussa kuin sopimusvaltiossa, mutta äänite julkaistaan kolmenkymmenen päivän kuluessa myös sopimusvaltiossa (samanaikainen julkaiseminen), katsotaan ensimmäisen julkaisemisen tapahtuneen sopimusvaltiossa.

3. Sopimusvaltio voi Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan talletetussa ilmoituksessa selittää, ettei se tule soveltamaan julkaisukriteeriä tai, vaihtoehtoisesti, tallennuskriteeriä. Sellainen ilmoitus voidaan tallettaa yleissopimuksen ratifioinnin, sen hyväksymisen tai siihen liittymisen yhteydessä tahi myöhempänä ajankohtana; viimeksi mainitussa tapauksessa ilmoitus tulee voimaan kuusi kuukautta tallettamisen jälkeen.”

B WPPT

7. Unioni ja kaikki sen jäsenvaltiot ovat WPPT:n sopimuspuolina (kuten on myös Yhdysvallat).

8. WPPT:n 1 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Mikään tässä sopimuksessa ei vähennä olemassa olevia velvoitteita, joita sopimuspuolilla on toisiaan kohtaan [Rooman yleissopimuksen] perusteella.”

9. WPPT:n 2 artiklan a, b, d, e ja g kohdan mukaan siihen sovelletaan seuraavia määritelmiä:

”a) ’esittäjillä’ [tarkoitetaan] näyttelijöitä, laulajia, muusikkoja, tanssijoita ja muita henkilöitä, jotka näyttelevät, laulavat, lausuvat, tulkitsevat tai muulla tavalla esittävät kirjallisia tai taiteellisia teoksia taikka kansanperinteen ilmentymiä;

b) ’äänitteellä’ [tarkoitetaan] esityksen äänistä tai muista äänistä tai ääniä edustavista merkeistä tehtyä tallennetta, joka on muussa muodossa kuin elokuvateokseen tai muuhun audiovisuaaliseen teokseen sisältyvänä tallenteena;

– –

d) ’äänitetuottajalla’ [tarkoitetaan] luonnollista tai oikeushenkilöä, jonka aloitteesta ja vastuulla tehdään ensimmäinen tallenne esityksen äänistä tai muista äänistä tai ääniä edustavista merkeistä;

e) tallennetun esityksen tai äänitteen ’julkaisemisella’ [tarkoitetaan] tallennetusta esityksestä tai äänitteestä valmistettujen kopioiden tarjoamista yleisölle oikeudenhaltijan luvalla ja edellyttäen, että kappaleita tarjotaan yleisölle riittävä määrä;

– –

g) esityksen tai äänitteen ’yleisölle välittämisellä’ [tarkoitetaan] millä tahansa välineellä paitsi yleisradioimalla tapahtuvaa esityksen äänien tai äänitteelle tallennettujen äänien tai ääniä edustavien merkkien siirtämistä yleisölle. 15 artiklaa sovellettaessa ’yleisölle välittäminen’ sisältää äänitteelle tallennettujen äänien tai ääniä edustavien merkkien saattamisen yleisön kuultaviin.”

10. WPPT:n 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansallinen kohtelu”, määrätään seuraavaa:

”1. Jokaisen sopimuspuolen tulee antaa toisten sopimuspuolten kansalaisille, jotka on määritelty 3 artiklan 2 kappaleessa, sama kohtelu kuin omille kansalaisilleen tässä sopimuksessa erityisesti myönnettyjen oikeuksien sekä tämän sopimuksen 15 artiklan mukaisen kohtuullista korvausta koskevan oikeuden suhteen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaista suojaa ei sovelleta, jos toinen sopimuspuoli käyttää tämän sopimuksen 15 artiklan 3 kappaleessa sallittua varaumamahdollisuutta.”

11. WPPT:n 15 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Esittäjillä ja äänitetuottajilla on oikeus kertakaikkiseen kohtuulliseen korvaukseen kaupallisessa tarkoituksessa julkaistun äänitteen suorasta tai epäsuorasta käyttämisestä yleisradioimiseen tai mihin tahansa yleisölle välittämiseen.

2. Sopimuspuolet voivat kansallisessa lainsäädännössään säätää, että esittäjä tai äänitetuottaja tai molemmat voivat vaatia kertakaikkista kohtuullista korvausta käyttäjältä. Sopimuspuolet voivat antaa kansallisia säädöksiä, joissa esittäjän ja äänitetuottajan välisen sopimuksen puuttuessa määritellään ne ehdot, joiden mukaan esittäjät ja äänitetuottajat jakavat kertakaikkisen kohtuullisen korvauksen.

3. Sopimuspuoli voi WIPOn pääjohtajan haltuun talletetussa ilmoituksessa selittää, että se soveltaa 1 kappaleen määräyksiä vain tiettyihin käyttötapoihin tai että se rajoittaa niiden soveltamista jollakin muulla tavalla tai ettei se lainkaan sovella näitä määräyksiä.

4. Äänitteiden saattamista yleisön saataviin johtimitse tai ilman johdinta siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saatavilleen yksilöllisesti valitsemaansa paikkaan ja valitsemanaan aikana, pidetään tässä artiklassa äänitteiden julkaisemisena kaupallisessa tarkoituksessa.”

12. 15 artiklaa koskevissa julkilausumissa todetaan seuraavaa:

”On selvää, ettei 15 artikla merkitse digitaaliseen aikakauteen soveltuvaa esittäjien ja äänitetuottajien yleisradioimis- ja yleisölle välittämisoikeuksien tason täyttä ratkaisua. Valtuuskunnat eivät kyenneet saavuttamaan yksimielisyyttä tietyissä olosuhteissa myönnettävien yksinoikeuksien osa-alueita koskevista erilaisista ehdotuksista tai ilman varaumamahdollisuutta myönnettävistä oikeuksista ja sen vuoksi jättivät tämän asian tulevaisuudessa ratkaistavaksi.

On selvää, ettei 15 artikla estä tämän artiklan mukaisten oikeuksien myöntämistä kansanperinteen esittäjille ja kansanperinnettä sisältävien äänitteiden tuottajille siinä tapauksessa, että kyseisiä äänitteitä ei ole julkaistu kaupallisen hyödyn saamiseksi.”

13. WPPT:n 23 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Oikeuksien täytäntöönpanoa koskevat määräykset

1. Sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan oikeusjärjestelmiensä mukaisesti ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia tämän sopimuksen soveltamisen varmistamiseksi.”

C Direktiivi 2006/115

14. Direktiivin 2006/115 johdanto-osan 5, 12, 13 ja 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(5) Tekijöiden ja esittäjien luovan ja taiteellisen työn jatkuvuus edellyttää riittäviä tuloja, ja erityisesti äänitteiden ja elokuvien tuottamisen vaatimat sijoitukset ovat erityisen suuria ja epävarmoja. Mahdollisuus näihin tuloihin ja sijoitusten takaisin saamiseen voidaan tehokkaasti turvata ainoastaan antamalla riittävä oikeudellinen suoja asianomaisille oikeudenhaltijoille.

– –

(12) On tarpeen ottaa käyttöön järjestelmä, jolla taataan luovuttamaton kohtuullinen korvaus tekijöille ja esittäjille, joiden on voitava antaa tämä oikeus heitä edustavien yhteisvalvontajärjestöjen hallinnoitavaksi.

(13) Kohtuullinen korvaus voidaan maksaa yhtenä tai useampana eränä milloin tahansa sopimusta tehtäessä tai sen jälkeen. Siinä olisi otettava huomioon asianomaisten tekijöiden ja esittäjien panoksen merkitys äänitteelle tai elokuvalle.

– –

(16) Jäsenvaltioiden olisi voitava antaa säännöksiä tämän direktiivin säännösten mukaista suojaa laajemmasta lähioikeuksien haltijoiden suojasta yleisradioinnin ja yleisölle välittämisen osalta.”

15. Direktiivin 2006/115 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tallennusoikeus

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että esittäjillä on yksinoikeus sallia tai kieltää esitystensä tallennus.”

16. Direktiivin 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa, jotka ovat samanlaiset kuin direktiivin 92/100/ETY [4] 8 artiklan 1 ja 2 kohta, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että esittäjillä on yksinoikeus sallia tai kieltää esitystensä yleisradiointi vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä ja niiden välittäminen yleisölle, paitsi jos esitys jo sinänsä on yleisradioitu esitys tai on peräisin tallenteelta.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle, ja varmistaa, että tämä korvaus jaetaan asianomaisten esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken. Esittäjien ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa jäsenvaltiot voivat määrätä ehdot tämän korvauksen jakamiselle näiden kesken.”

17. Direktiivin 2006/115 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Ajallinen sovellettavuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin siinä tarkoitettuihin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin, esityksiin, äänitteisiin, lähetyksiin ja elokuvien ensimmäisiin tallennuksiin, jotka vielä 1 päivänä heinäkuuta 1994 saivat suojaa jäsenvaltioiden tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevan lainsäädännön perusteella taikka täyttivät kyseisenä päivänä tämän direktiivin säännösten mukaiset suojan saamisen perusteet.”

D Kansallinen lainsäädäntö

18. Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annetun vuoden 2000 lain (Copyright and Related Rights Act 2000 (No. 28 of 2000)) (jäljempänä tekijänoikeuslaki) 38 §:ssä säädetään oikeudesta saada lisenssi tietyissä tilanteissa. Siinä säädetään erityisesti seuraavaa:

”(1) – – jos henkilö aikoo

[4] Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annettu neuvoston direktiivi (EYVL 1992, L 346, s. 61).

(a) esittää äänitallenteen julkisesti tai

(b) sisällyttää äänitallenteen yleisradio- tai kaapelilähetykseen,

hänellä on tähän laillinen oikeus, jos hän

(i) suostuu suorittamaan lisensointielimelle maksut tällaisesta esittämisestä tai sisällyttämisestä yleisradio- tai kaapelilähetykseen ja

(ii) noudattaa tämän pykälän vaatimuksia.

(2) Henkilö voi käyttää oikeutta esittää äänitallenne julkisesti tai sisällyttää äänitallenne yleisradio- tai kaapelilähetykseen, jos hän

(a) ilmoittaa kullekin kyseiselle lisensointielimelle aikomuksestaan esittää äänitallenteita julkisesti tai sisällyttää äänitallenteita yleisradio- tai kaapelilähetykseen,

(b) ilmoittaa kullekin näistä elimistä ajankohdasta, jona ja josta lähtien hän aikoo esittää äänitallenteita julkisesti tai sisällyttää äänitallenteita yleisradio- tai kaapelilähetykseen,

(c) suorittaa maksut lisensointielimelle – –

– –”

19. Tekijänoikeuslain 184 §:ssä määritetään olosuhteet, joissa muun muassa äänitallenne voi saada tekijänoikeussuojaa. Siinä säädetään seuraavaa:

”(1) Kirjallinen, näyttämötaiteellinen, musiikillinen tai taiteellinen teos, äänitallenne, elokuva, julkaistun painoksen typografinen sovitus tai alkuperäinen tietokanta saa tekijänoikeussuojaa, jos se saatetaan ensimmäisen kerran laillisesti yleisön saataviin

(a) Irlannissa; tai

(b) missä tahansa maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella, johon lain tämän osan merkityksellisiä säännöksiä sovelletaan.

(2) Tässä pykälässä teoksen saattamista laillisesti yleisön saataviin jossakin maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella pidetään teoksen ensimmäisenä laillisena saattamisena yleisön saataviin, vaikka teos asetetaan samanaikaisesti laillisesti yleisön saataviin myös muualla; tässä tarkoituksessa teoksen laillista saattamista yleisön saataviin muualla edeltävien 30 päivän aikana pidetään samanaikaisena yleisön saataviin saattamisena.”

20. Tekijänoikeuslain 288 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Esitys on tämän osan ja IV osan säännöksissä tarkoitettu edellytykset täyttävä esitys, jos sen esittää edellytykset täyttävä yksityinen tai edellytykset täyttävä henkilö tai jos se tapahtuu edellytykset täyttävässä maassa, hallinnollisella alueella, valtiossa tai alueella tämän luvun mukaisesti.”

21. Saman lain 287 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tässä osassa ja IV osassa

’edellytykset täyttävällä maalla’ tarkoitetaan

(a) Irlantia,

(b) toista [Euroopan talousalueen (ETA)] jäsenvaltiota tai,

(c) siltä osin kuin 289 §:n mukaisessa asetuksessa niin säädetään, kyseisen pykälän nojalla nimettyä maata;

’edellytykset täyttävällä yksityisellä’ tarkoitetaan edellytykset täyttävän maan kansalaista tai alamaista taikka yksityistä, jolla on kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka kyseisessä maassa; ja

’edellytykset täyttävällä henkilöllä’ tarkoitetaan Irlannin kansalaista tai yksityistä, jolla on kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka Irlannissa.”

22. Tekijänoikeuslain 289 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Hallitus voi asetuksella nimetä edellytykset täyttäväksi maaksi, jossa tässä osassa ja IV osassa säädettyä suojaa annetaan, minkä tahansa maan, hallinnollisen alueen, valtion tai alueen, jonka osalta hallitus on vakuuttunut siitä, että sen lainsäädännössä on säädetty tai säädetään irlantilaisten esitysten riittävästä suojasta.”

II Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

23. Pääasia koskee musiikkitallenteiden yleisölle esittämisestä tai yleisradioimisesta maksettavien lisenssimaksujen keräämistä ja edelleen jakamista. Kansallisen lainsäädännön mukaan baarin, yökerhon tai muun julkisen tilan omistajan, joka haluaa esittää musiikkitallenteita, on maksettava lisenssimaksu tällaisesta käytöstä. Samoin henkilön, joka haluaa käyttää äänitallennetta yleisradio- tai kaapeliohjelmapalveluissa, on niin ikään maksettava lisenssimaksu tällaisesta käytöstä. Kansallisessa lainsäädännössä tästä velvoitteesta säädetään yksityiskohtaisesti tekijänoikeuslaissa. Kyseisessä lainsäädännössä edellytetään, että käyttäjä maksaa yksittäisen lisenssimaksun äänitallenteen tuottajaa edustavalle lisensointielimelle ja että näin peritty summa jaetaan edelleen tuottajan ja esittäjien kesken.

24. Pääasian kantaja, Recorded Artists Actors Performers Ltd (jäljempänä RAAP), on irlantilainen yhteisvalvontajärjestö, joka hallinnoi tiettyjen esittäjien oikeuksia. Ensimmäinen vastaaja, Phonographic Performance (Ireland) Ltd (jäljempänä PPI), on irlantilainen yhteisvalvontajärjestö, joka edustaa oikeuksia, joita äänitetuottajilla on äänitallenteisiin tai äänitteisiin Irlannissa.

25. RAAP ja PPI tekivät sopimuksen, jossa määrätään lisenssimaksujen keräämisestä Irlannissa olevilta käyttäjiltä, jotka esittävät äänitallenteita yleisölle Irlannissa (baareissa ja muissa julkisissa tiloissa), ja näiden maksujen edelleen jakamisesta. [5]

26. RAAP:n ja PPI:n riita johtuu siitä, että tekijänoikeuslaissa sovelletaan tuottajiin eri korvauksen saantiedellytyksiä kuin esittäjiin, minkä seurauksena tietyt ja tietyistä maista (erityisesti Yhdysvalloista) olevat esittäjät menettävät oikeuden kohtuulliseen korvaukseen. Tämän perusteella PPI näyttää katsovan, ettei sillä ole lain mukaan velvollisuutta maksaa korvauksia kyseisille esittäjille ja että sillä on siten oikeus pidättää itselleen ne sopimuksen nojalla keräämänsä maksut, jotka kuuluisivat kyseisille esittäjille.

27. RAAP katsoo, että korvaukset, jotka oikeuksista on tekijänoikeuslain – jolla direktiivi 92/100, joka sittemmin kodifioitiin ja korvattiin direktiivillä 2006/115, on saatettu osaksi Irlannin lainsäädäntöä – nojalla maksettava, on direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan ja siinä mainittujen kansainvälisten sopimusten nojalla jaettava edelleen tuottajan ja esittäjän kesken. Esittäjän kansallisuudella ja asuinpaikalla ei ole tässä merkitystä.

28. PPI väittää, että esittäjillä, jotka eivät ole ETA-maan kansalaisia tai joilla ei ole asuinpaikkaa ETA-maassa ja joiden esitykset eivät ole peräisin ETA-maassa tehdyltä äänitallenteelta, ei ole oikeutta osuuteen kohtuullisesta korvauksesta, kun näitä esityksiä esitetään Irlannissa. Korvausten maksamisella näille esittäjille loukattaisiin Irlannin noudattamaa ja tekijänoikeuslakiin sisältyvää kansainvälisen vastavuoroisuuden periaatetta. RAAP:n näkemyksen hyväksyminen merkitsisi sitä, että yhdysvaltalaisille esittäjille maksettaisiin korvaus Irlannissa, vaikka irlantilaiset esittäjät eivät saa vastaavaa kohtuullista korvausta Yhdysvalloissa.

29. RAAP nosti PPI:tä vastaan kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, joka huomauttaa, että yhdessä luettuina tekijänoikeuslain 38, 184, 208, 287 ja 288 § merkitsevät – paitsi jos annetaan kyseisen lain 289 §:ssä tarkoitettu asetus (mitä ei toistaiseksi ole tapahtunut) – sitä, että ETA-alueen ulkopuoliset esittäjät eivät saa osuuttaan edellä mainitun lain nojalla perityistä maksuista, joten maksut menevät usein kokonaan tuottajien hyväksi (ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneet tuottajat mukaan luettuina).

30. Yhdysvaltaisten tuottajien ja esittäjien äänitallenteiden tapauksessa tuottajat saisivat itselleen kaikki lisenssimaksut, jotka käyttäjien on maksettava Irlannissa. Tämä johtuu siitä, että tekijänoikeuslakiin sisältyvät maksun saamisen edellytykset ovat tuottajien kohdalla joustavammat kuin esittäjien.

31. Kyseinen lainsäädäntö näyttää siten olevan ristiriidassa direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan kanssa siltä osin kuin jälkimmäisessä edellytetään, että kohtuullinen korvaus on jaettava tuottajien ja esittäjien kesken.

[5] Asiakirja-aineistosta ilmenee, että riidan taustalla on kaksi eri menettelyä. Toinen menettely koskee yhtäältä tuottajia ja toisaalta esittäjiä edustavien järjestöjen lakisääteisiä tehtäviä ja erityisesti sitä, mikä järjestöistä vastaa yksittäisille esittäjille maksettavien lisenssimaksujen laskennasta. RAAP väittää, että esittäjiä edustavana yhteishallinnointiorganisaationa tämä tehtävä kuuluu sille. Jos tämä pitää paikkansa, PPI on velvollinen tilittämään maksut kertasuorituksena RAAP:lle, minkä jälkeen RAAP jakaa sen – hallintokulujen vähentämisen jälkeen – edelleen yksittäisille esittäjille. Toinen menettely koskee sitä, onko RAAP:llä oikeus periä maksuja *kaikkien* tiettyyn ryhmään kuuluvien esittäjien puolesta vai ainoastaan niiden esittäjien puolesta, jotka ovat tosiasiallisesti luovuttaneet sille tämän oikeuden. Tämä jälkimmäinen menettely ei ole nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön kohteena.

32. Tästä seuraa, että pääasiassa annettava ratkaisu riippuu etenkin siitä, voiko Irlanti – direktiiviä 2006/115 (ja aiemmin direktiiviä 92/100) – rikkomatta säätää, että kyseisessä direktiivissä tarkoitettuihin esittäjiin ei Irlannin alueella lueta ETA-alueen ulkopuolisia esittäjiä, kuten yhdysvaltalaisia esittäjiä.

33. Koska käsiteltävässä asiassa nousee esiin merkittäviä kysymyksiä, Irlanti, Irlannin Attorney General ja Minister for Jobs, Enterprise and Innovation päättivät osallistua pääasian oikeudenkäyntiin toisena, kolmantena ja neljäntenä vastaajana. Lähempi arviointi asiasta on ennakkoratkaisupyynnön liitteessä, ja siitä saa paremman käsityksen pyynnön taustalla olevista kysymyksistä.

34. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että se, että kansallisessa lainsäädännössä kohdellaan esittäjiä, joilla on asuin- tai kotipaikka ETA-maassa, samalla tavoin kuin Irlannin kansalaisia, tarkoittaa, ettei kyseisellä lainsäädännöllä loukata unionin oikeuden mukaista yleistä syrjintäkiellon periaatetta. Kyseisen lainsäädännön on kuitenkin oltava yhteensopiva paitsi tämän yleisperiaatteen myös direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan kanssa. Kyseisen säännöksen mukaan jokaisen jäsenvaltion on ”varmistettava, että käyttäjä maksaa kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle, ja varmistaa, että tämä korvaus jaetaan asianomaisten esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken”.

35. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että on edelleen epävarmaa, missä määrin direktiivin 2006/115 8 artiklan tulkinnassa on tukeuduttava WPPT:n (jonka sopimuspuolina Irlanti ja unioni ovat) ja Rooman yleissopimuksen (jonka sopimuspuolena Irlanti on) määräyksiin.

36. Erityisesti on aiheellista selvittää, onko kummassakin sopimuksessa mainittu kansallisen kohtelun käsite otettava huomioon direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan tulkinnassa.

37. Koska yhtäältä kansallisen kohtelun käsitettä – toisin kuin eräitä muita Rooman yleissopimukseen ja WPPT:hen sisältyviä käsitteitä – ei ole nimenomaisesti sisällytetty direktiiviin 2006/115 ja koska toisaalta kyseinen käsite on – siitä syystä, että unionista on tullut WPPT:n sopimuspuoli – osa unionin oikeutta, ei ole selvää, mikä kansallisen kohtelun käsitteen ulottuvuus on tulkittaessa tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla annettua unionin lainsäädäntöä.

38. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuimelta ohjeistusta myös siitä, voidaanko tätä tuottajien ja esittäjien epäsymmetristä kohtelua pitää perusteltuna vastauksena direktiivin 2006/115 15 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun varaumaan (erityisesti Yhdysvaltojen tekemään varaumaan).

39. Tässä tilanteessa High Court päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Rajoittuuko kansallisen tuomioistuimen velvoite tulkita – – direktiiviä 2006/115 – – Rooman yleissopimuksen ja/tai WPPT:n tarkoituksen ja tavoitteen valossa käsitteisiin, joihin viitataan nimenomaisesti direktiivissä, vai ulottuuko se vaihtoehtoisesti käsitteisiin, jotka sisältyvät ainoastaan näihin kahteen kansainväliseen sopimukseen? Missä määrin direktiivin 8 artiklaa on tulkittava WPPT:n 4 artiklaan sisältyvän ’kansallisen kohtelun’ vaatimuksen valossa?

2) Onko jäsenvaltiolla harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja ’asianomaisia esittäjiä’? Voiko jäsenvaltio etenkin rajata oikeuden saada osuus kohtuullisesta korvauksesta tapauksiin, joissa i) esitys tapahtuu [ETA-]maassa tai ii) esittäjillä on koti- tai asuinpaikka ETA-maassa?

3) Millainen harkintavalta jäsenvaltiolla on, kun se vastaa toisen sopimuspuolen WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen mukaisesti tekemään varaumaan? Onko jäsenvaltion käytettävä täsmälleen samoja ehtoja, joita toinen sopimuspuoli on käyttänyt varaumassaan? Onko sopimuspuolen jätettävä soveltamatta Rooman yleissopimuksen 5 artiklaan sisältyvää 30 päivän sääntöä siten, että seurauksena voi olla se, että varauman tehneen sopimuspuolen tuottaja saa 15 artiklan 1 kappaleen mukaisen korvauksen mutta saman tallenteen esittäjät eivät saa tällaista korvausta? Vai onko varaumaan vastaavalla sopimuspuolella vaihtoehtoisesti oikeus antaa varauman tehneen sopimuspuolen kansalaisille laajempia oikeuksia kuin ne, jotka varauman tehnyt sopimuspuoli on antanut, toisin sanoen voiko varaumaan vastaava sopimuspuoli antaa oikeuksia, joita varauman tehnyt sopimuspuoli ei anna?

4) Onko missään olosuhteissa sallittua rajata oikeus kohtuulliseen korvaukseen koskemaan ainoastaan äänitallenteen *tuottajia*, toisin sanoen evätä tämä oikeus *esittäjiltä*, joiden esitykset on tallennettu kyseiselle äänitallenteelle?”

40. Kirjallisia huomautuksia unionin tuomioistuimelle ovat esittäneet RAAP, PPI, Irlanti ja Euroopan komissio. Kaikkia näitä osapuolia kuultiin 4.2.2020 pidetyssä istunnossa.

III Asian tarkastelu

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

1. Yhteenveto asianosaisten lausumista

41. RAAP väittää, että kansallisen tuomioistuimen velvollisuuteen tulkita direktiiviä 2006/115 Rooman yleissopimuksen ja/tai WPPT:n tarkoituksen ja tavoitteen valossa sisältyy velvollisuus tulkita tätä direktiiviä niin, että siinä luodaan sellainen sääntökokonaisuus, joka soveltuu yhteen näihin sopimuksiin sisältyvien velvoitteiden kanssa. Direktiivin 8 artiklaa on näin ollen tulkittava siten, että 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut oikeudet kuuluvat myös henkilöille, jotka ovat kyseisten oikeuksien osalta oikeutettuja kansalliseen kohteluun WPPT:n 4 artiklan nojalla.

42. Myös Rooman yleissopimus on otettava huomioon, vaikka unioni ei olekaan sen sopimuspuolena. Kyseisellä yleissopimuksella oli lisäksi tärkeä merkitys direktiivin 2006/115 syntyhistoriassa.

43. Yhtäältä Rooman yleissopimuksen 4 ja 5 artiklan ja toisaalta WPPT:n 3 ja 4 artiklan välinen suhde on sellainen, että WPPT:n sopimuspuolten on ulotettava oikeus kansalliseen kohteluun myös esittäjiin, joiden esitykset on tallennettu äänitteelle, joka Rooman yleissopimuksen mukaan on oikeutettu kansalliseen kohteluun. Tämä oikeus on ulotettava kaikkiin esityksessä mukana oleviin esittäjiin, vaikka he eivät olisikaan sopimusvaltion kansalaisia.

44. PPI lähinnä väittää, että direktiiviä 2006/115 on tulkittava mahdollisimman pitkälle WPPT:n mukaisesti eikä tavalla, joka on ristiriidassa unionille tai jäsenvaltioille WPPT:n tai Rooman yleissopimuksen mukaan kuuluvien velvoitteiden kanssa. Jos direktiivissä käytetään Rooman yleissopimuksesta tai WPPT:stä johdettuja käsitteitä, mainittu yleissopimus tai (tapauksen mukaan) WPPT on otettava huomioon kyseisten direktiivissä esiintyvien ilmausten tulkinnassa. Näin ollen 8 artiklan 2 kohdan tulkintaprosessissa kyseistä säännöstä ei voida ymmärtää siten, että siihen sisältyy WPPT:n 4 artiklassa tarkoitettu kansallisen kohtelun vaatimus, koska direktiivin tarkoituksena ei ole säätää toimenpiteistä kyseisen WPPT:n vaatimuksen täytäntöön panemiseksi.

45. Irlanti myöntää, että Rooman yleissopimusta ja WPPT:tä tulkittaessa on katsottava, että WPPT:n 3 artiklan 2 kappaleessa otetaan WPPT:hen Rooman yleissopimuksen 4 ja 5 artiklassa tarkoitettu kansallisen kohtelun käsite: kyseinen käsite tarkoittaa muun muassa, että sopimusvaltioiden on annettava kansallinen kohtelu aina, kun esitys on tallennettu äänitteelle, joka julkaistiin ensin (tai julkaistaan 30 päivän kuluessa) toisessa sopimusvaltiossa. Nämä säännöt perustuvat Rooman yleissopimuksessa vahvistettuun ”julkaisukriteeriin” ja samanaikaisen julkaisemisen käsitteeseen.

46. Mikä tärkeintä, valtiona, jolla on dualistinen näkemys kansainvälisestä oikeudesta, Irlanti haluaa kuitenkin varmistaa, että ainoastaan asianmukaisesti säädetty Irlannin tai unionin lainsäädäntö voivat synnyttää Irlannin ja unionin oikeusjärjestyksissä oikeuksia ja velvollisuuksia.

47. Irlanti lähinnä väittää, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa ei pitäisi tulkita WPPT:ssä ja Rooman yleissopimuksessa tarkoitetun kansallisen kohtelun käsitteen valossa. Direktiivi ei koske sellaisten esittäjien tilannetta, joiden esitykset on tallennettu äänitteelle, joka on ensin julkaistu kolmannessa valtiossa.

48. Komissio lähinnä väittää, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan sanamuodosta, rakenteesta ja tarkoituksesta sekä velvollisuudesta tulkita kyseistä direktiiviä unionin tekemien kansainvälisten sopimusten mukaisesti seuraa, että siinä tarkoitettuihin esittäjiin kuuluvat lähtökohtaisesti kaikkien WPPT:n sopimuspuolten esittäjät riippumatta siitä, onko heillä asuinpaikka ETA-alueella vai sen ulkopuolella.

2. Arviointi

49. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, miten direktiiviä olisi tulkittava silloin, kun tietyt tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa nimenomaisesti mainitut käsitteet, kuten WPPT:n 4 artiklassa mainittu velvollisuus soveltaa kansallista kohtelua, *eivät esiinny direktiivissä*.

50. Yhtäältä kansallista kohtelua koskevan velvollisuuden merkityksestä kertoo jo se, että se on aina ollut immateriaalioikeuksia koskevien monenvälisten sopimusten ytimessä ja yksi keskeisistä eduista, jonka sopimuspuolet saavat jäsenyydestään.[6] Toisaalta on pidettävä mielessä, että taloudelliselta kannalta oikeus korvaukseen (joko direktiivin 2006/115 8 artiklan tai WPPT:n 15 artiklan nojalla) kuuluu esittäjien ja äänitetuottajien tärkeimpiin oikeuksiin.

[6] Reinbothe, J. ja von Lewinski, S., *The WIPO Treaties on Copyright: A Commentary on the WCT, the WPPT, and the BTAP*, Oxford University Press, Oxford, 2015, s. 296, jossa esitetään myös hyvä yleiskatsaus WPPT:n historialliseen taustaan ja kommentaareihin.

51. RAAP ja komissio väittävät, että esittäjiin, joilla on unionin oikeudessa tunnustettu oikeus kohtuulliseen korvaukseen, kuuluvat lähtökohtaisesti myös kolmansien maiden esittäjät, joiden musiikkia yleisradioidaan unionissa. Ne väittävät, että tämä seuraa unionin lainsäätäjän käyttämästä väljästä sanamuodosta (”esittäjät”) ja direktiivin 2006/115 tavoitteista (korkeatasoinen suoja), mutta aivan erityisesti tämän väitetään johtuvan velvollisuudesta tulkita unionin johdettua oikeutta unionin tekemien kansainvälisten sopimusten mukaisesti, kuten WPPT:n, jonka 4 artiklan 1 kappaleessa, luettuna yhdessä 15 artiklan 1 kappaleen kanssa, velvoitetaan sopimuspuolet (unioni ja sen jäsenvaltiot) soveltamaan esittäjille maksettavaan kohtuulliseen korvaukseen ”kansallista kohtelua”.

52. Johtopäätökseni mukaan nämä perustelut ovat oikein.

53. Kun nimittäin tarkastellaan direktiivin 2006/115 sanamuotoa, on selvää, ettei kolmansien maiden kansalaisia suljeta direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ja että tämä ratkaisu on lisäksi täysin unionille WPPT:n yhteydessä asetettujen velvoitteiden ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukainen. Perusoikeuksien kannalta sekä jäsenvaltioiden että unionin on varmistettava, että jokainen esittäjä ja tuottaja saa kohtuullisen korvauksen esityksensä välittämisestä yleisölle, huolimatta kolmannen valtion tekemästä varauksesta, jonka seurauksena ETA-alueen esittäjät ja tuottajat eivät saa tällaista korvausta kyseisten kolmansien maiden alueella. Perusoikeudet ovat luonteeltaan yleismaailmallisia, ja käsiteltävässä asiassa on kyse nimenomaan omistusoikeudesta.

54. PPI:n ja Irlannin näkemys merkitsisi sitä, että koska joka ikistä sääntöä ei löydy unionin säännöstöstä, jäsenvaltiot ovat sen suhteen täysin vapaita.

55. Tästä on riittävää todeta, että unionin tuomioistuin on jo hylännyt tällaisen väitteen lähioikeuksista 4.9.2014 antamassaan tuomiossa komissio v. neuvosto (C-114/12, EU:C:2014:2151, erityisesti 70 kohta) ja lausunnossa 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta) (EU:C:2017:114).

56. Ensin on syytä selvittää, onko direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa tulkittava WPPT:n 4 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun kolmansien maiden esittäjien kansallista kohtelua koskevan vaatimuksen valossa. Tätä varten on syytä määrittää, onko kyseistä vaatimusta edelleen pidettävä velvoitteena, joka kuuluu jäsenvaltioille jaetun toimivallan sopimuksen sopimuspuolina, vai pikemminkin velvoitteena, josta unionin on vastattava saman sopimuksen sopimuspuolena.

57. Unionin tuomioistuin on jo aiemmin tarkastellut direktiivin 2006/115 8 artiklaa unionin kansainvälisten velvoitteiden valossa tuomiossa SCF Consorzio Fonografici[7], tuomiossa PPL Ireland[8] ja tuomiossa Verwertungsgesellschaft Rundfunk[9].

58. Kyseisessä oikeuskäytännössä käsitellään direktiivin ja eri kansainvälisten sopimusten välistä suhdetta ja tulkitaan tiettyjä direktiivin 8 artiklaan sisältyviä käsitteitä unionille mainituissa sopimuksissa asetettujen kansainvälisten velvoitteiden valossa.

[7] Tuomio 15.3.2012 (C-135/10, EU:C:2012:140). Ks. tässä yhteydessä Malenovsky, J., La contribution de la Cour de justice à l’harmonisation du droit d’auteur dans l’Union européenne, ERA Forum (2012), 13, s. 411.

[8] Tuomio 15.3.2012, Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141).

[9] Tuomio 16.2.2017 (C-641/15, EU:C:2017:131).

59. Erityisesti tuomiossa SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, 37–56 kohta) unionin tuomioistuin tarkasteli teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (jäljempänä TRIPS-sopimus), WPPT:n ja Rooman yleissopimuksen välistä suhdetta.

60. Unionin tuomioistuin muistutti, että SEUT 216 artiklan 2 kohdan mukaan ”unionin tekemät sopimukset sitovat unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita”. Tämä pätee myös WPPT:hen, jossa unioni siis on sopimuspuolena, ja tämä sopimus on osa unionin oikeusjärjestystä. Näin ollen se sitoo unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita. Rooman yleissopimuksen määräykset sitä vastoin eivät ole unionin oikeusjärjestyksen osia (unioni ei ole kyseisen yleissopimuksen sopimuspuolena eikä unionin voida katsoa tulleen kyseisen sopimuksen soveltamisalalla jäsenvaltioiden tilalle jo senkään takia, että kaikki jäsenvaltiot – nimittäin Malta – eivät ole mainitun yleissopimuksen sopimuspuolia).

61. WPPT:stä unionin tuomioistuin totesi vielä tuomiossa SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 47 kohta), että WPPT:n 23 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan oikeusjärjestelmiensä mukaisesti ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia tämän sopimuksen soveltamisen varmistamiseksi. Tästä seuraa, että WPPT:n määräysten täytäntöönpano tai niillä olevien oikeusvaikutusten syntyminen edellyttää muita toimenpiteitä. Näillä määräyksillä ei näin ollen ole välitöntä oikeusvaikutusta unionin oikeudessa eikä niillä perusteta yksityisille oikeuksia, joihin nämä voisivat välittömästi vedota tuomioistuimessa unionin oikeuden nojalla.

62. Unionin tuomioistuin kuitenkin katsoi direktiivin 92/100 johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen valossa, että koska kyseisellä direktiivillä pyritään henkisen omaisuuden tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamiseen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla tehtyjä, TRIPS-sopimuksen, WPPT:n ja Rooman yleissopimuksen kaltaisia merkityksellisiä kansainvälisiä sopimuksia noudattaen, *sillä luodaan sellainen sääntökokonaisuus, joka soveltuu yhteen näihin sopimuksiin sisältyvien sääntöjen kanssa*.

63. Ainoastaan tässä ratkaisuehdotuksessa ehdottamani lähestymistapa vastaa SEUT 216 artiklan 2 kohtaa ja vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan unionin johdetun oikeuden säännöksiä on niin pitkälti kuin mahdollista tulkittava unionin kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti erityisesti silloin, kun unionin oikeussääntöjen tarkoituksena on nimenomaan panna täytäntöön unionin tekemä kansainvälinen sopimus. [10]

64. Velvollisuus antaa yhdenmukainen tulkinta tilanteessa, jossa unioni on *tullut* kansainvälisen sopimuksen sopimuspuoleksi, ilmenee koko laajuudessaan tuomiosta Hermès [11], jossa todettiin, että sen lisäksi, että unionin kansainvälisten velvoitteiden täytäntöön panemiseksi tarkoitettuja unionin toimenpiteitä on tulkittava kyseisten velvoitteiden valossa, unionin toimenpiteen täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten sääntöjen on sinänsä vastattava niiden kansainvälisten sopimusten vaatimuksia, joissa unioni on sopimuspuolena.

65. Lisäksi WPPT ja direktiivi 2006/115 liittyvät kumpikin oikeuteen saada kohtuullinen korvaus kyseisellä alalla.

[10] Ks. mm. tuomio 14.7.1998, Bettati (C-341/95, EU:C:1998:353, 20 kohta) ja tuomio 7.12.2006, SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, 35 kohta).

[11] Tuomio 16.6.1998 (C-53/96, EU:C:1998:292, 28 kohta).

66. Huomautan, että direktiivi 92/100 oli direktiivin 2006/115 edeltäjä. Ensin mainitun direktiivin tarkoituksena oli luoda perusta tekijänoikeuden ja lähioikeuksien sisämarkkinoille. Unionin lainsäätäjän tahto, kuten muutettu direktiiviehdotus vahvistaa,[12] oli mukailla laajalti Rooman yleissopimuksen määräyksiä, jotta unionissa saavutettiin yhtenäinen vähimmäissuoja. Näin tehdessään unionin lainsäätäjä kuitenkin noudatti huolellisesti kansainvälisiä sopimuksia, joissa jäsenvaltiot olivat sopimuspuolina. (Silloinen) Euroopan yhteisö ei ollut minkään henkistä omaisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolena.

67. Direktiivin 92/100 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa (joka vastaa direktiivin 2006/115 johdanto-osan seitsemättä perustelukappaletta) todetaan, että ”jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä olisi lähennettävä siten, ettei synny ristiriitaa niiden kansainvälisten yleissopimusten kanssa, joihin useiden jäsenvaltioiden tekijänoikeudet ja lähioikeudet perustuvat”.

68. Useissa direktiivin 92/100 säännöksissä mentiin pidemmälle kuin Rooman yleissopimuksessa. Siltä osin kuin on kyse esittäjistä, heille annettiin yksinoikeus esitystensä tallennukseen (yksinoikeus sallia tai kieltää se) (7 artikla) ja yksinoikeus esitystensä yleisradiointiin vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä ja niiden välittämiseen yleisölle, paitsi jos esitys on peräisin tallenteelta.

69. Euroopan parlamentti lisäsi 8 artiklan direktiiviin 92/100 ja komissio hyväksyi sen muutetussa ehdotuksessaan täydentääkseen toisaalla samassa direktiivissä (7 artikla) esittäjille annettua yksinoikeutta sallia tai kieltää esitystensä tallennus äänitteelle. Näin pyrittiin varmistamaan, että esittäjät saavat tuottajien rinnalla osuuden korvauksista, joita kolmannet osapuolet maksavat äänitteiden käytöstä, jota toisinaan kutsutaan toissijaiseksi käytöksi.

70. WPPT:n hyväksymisen jälkeen annetusta direktiivistä 2001/29/EY[13] tuli väline, jolla WPPT:hen ja WIPOn tekijänoikeussopimukseen perustuvia uusia velvoitteita pantiin täytäntöön (ks. mainitun direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappale).

71. Kuten komissio perustellusti huomauttaa, on kuitenkin niin, että unionin lainsäätäjä ei toteuttanut mitään uutta erityistoimenpidettä WPPT:n 15 artiklan 1 ja 2 kappaleen saattamiseksi osaksi unionin oikeusjärjestystä.

72. Uskoakseni tämä olisi ollut tarpeetonta muutenkin, koska direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohta, joka on annettu ennen kuin unioni hyväksyi WPPT:n, vastaa tarkasti WPPT:n 15 artiklaa ja sillä pannaan tämä määräys täytäntöön.

73. Unionin lainsäätäjä siis selvästikin katsoi, että se oli direktiivin 92/100 8 artiklalla täyttänyt WPPT:n 23 artiklan 1 kappaleen mukaisen velvollisuutensa säätää oikeudesta WPPT 15 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettuun kohtuulliseen korvaukseen.

74. Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohtaa (ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa) on tulkittava WPPT:n mukaisesti.

[12] Ehdotus 30.4.1992 (KOM(92) 159 lopullinen, s. 12).

[13] Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL 2001, L 167, s. 10) (jäljempänä direktiivi 2001/29).

75. On korostettava, että WPPT:n ratifioimishetkellä unioni ei tehnyt siihen mitään varaumia ja että se on siten edelleen velvoitettu tarjoamaan kansallinen kohtelu ja soveltamaan direktiiviä 2006/115 rajoituksetta.

76. Oikeuskäytännöstä ilmenee, että direktiivissä 2006/115 olevia käsitteitä on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista WPPT:hen sisältyvien käsitteiden avulla [14] ja siten, että direktiivi pysyy yhteensoveltuvana kyseisen sopimuksen kanssa, ja tällöin on huomioon otettava myös se asiayhteys, jossa nämä käsitteet esiintyvät, ja kyseisillä sopimusmääräyksillä tavoiteltu päämäärä. Direktiivin tulkinnassa on otettava huomioon WPPT:n 4 artikla. Tämä tarkoittaa, että jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön WPPT:ssä asetetun kansallisen kohtelun vaatimuksen mukaisesti.

77. Komissio väittää aivan oikein, että direktiiviä sovelletaan unionin alueella tapahtuvaan käyttöön ja, kuten useimpien unionin säännöstöön otettujen tekijänoikeutta koskevien oikeusvälineiden, sen soveltamisala määritellään ratione materiae eikä ratione personae. [15]

78. Palaan direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan jäljempänä siinä yhteydessä, kun vastaan toiseen, kolmanteen ja neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen.

79. Suoja annetaan niille oikeudenhaltijoille, joiden teokset tai muut suojan kohteet, kuten esitykset, äänitteet tai lähetykset, voidaan suojata ratione materiae direktiivillä 2006/115. Direktiivin antama suoja syntyy, kun kolmas osapuoli käyttää edellä mainittuja 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

80. Kyseisessä säännöksessä edellytetään ainoastaan, että käyttäjä on synnyttänyt oikeuden korvaukseen esittämällä äänitallennetta unionissa. Tässä mielessä esityksen voidaan katsoa tapahtuneen unionissa/ETA-alueella riippumatta esittäjän tai äänitetuottajan kansalaisuudesta tai asuinpaikasta taikka siitä, missä ensimmäinen tallennus on tapahtunut.

81. Olen samaa mieltä komission kanssa siitä, että direktiivin 2006/115 sanamuoto on täysin yksiselitteinen ja että 8 artiklan 2 kohdan soveltaminen rajoituksetta muiden sopimuspuolten korvauksensaajiin on paitsi kansallisen kohtelun velvoitteen myös *direktiivin tarkoituksen ja tavoitteen*, joka on yhtenäinen ja korkeatasoinen suoja [16] ja sisämarkkinoiden sujuva toiminta, mukaista.

82. Näin ollen Irlannilla ja yleensäkään jäsenvaltioilla ei ole (eikä ole koskaan ollut) minkäänlaista harkintavaltaa, jonka nojalla ne voisivat vahvistaa omia perusteitaan sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 2006/115 8 artiklassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”, koska tämä ratkaistaan yksinomaan direktiivin perusteella unionin oikeuteen kuuluvana kysymyksenä ja unionille WPPT:n nojalla kuuluvien velvoitteiden valossa.

83. Näin ollen komissio on oikeassa, kun se väittää, että direktiivi 2006/115 vastaa unionin kansainvälisiin oikeusvälineisiin perustuvaa velvoitetta antaa kansallinen kohtelu siltä osin kuin on kyse direktiivin aineellisesta soveltamisalasta ja sen soveltamisesta kaikkeen unionin alueella tapahtuvaan käyttöön. Direktiivin yhteensoveltuvuus WPPT:n 4 artiklan kanssa ei edellytä

[14] Ks. vastaavasti tuomio SCF, 52 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Tähän oikeuskäytäntöön kohdistetusta arvostelusta ks. Simon, D., *Effets des accords internationaux dans l'ordre juridique de l'Union*, Europe, nro 5, toukokuu 2012.

[15] Toisenlaisesta lähestymistavasta ks. alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen 27.9.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/84/EY (EYVL 2001, L 272, s. 32).

[16] SEUT 114, SEUT 56 ja SEUT 62 artiklan mukaisen yhdenmukaistamisen tarkoitus.

erityistä viittausta kansallisen kohtelun käsitteeseen. Velvollisuuteen tulkita direktiivin 8 artiklan 2 kohtaa WPPT:n 4 artiklan valossa ei siten vaikuta mitenkään se, että direktiivissä ei nimenomaisesti viitata kansalliseen kohteluun. Julkisasiamies Tizzano totesi ratkaisuehdotuksessaan SENA (C-245/00, EU:C:2002:543), että Rooman yleissopimuksen mukaista kansallista kohtelua koskevat säännöt ovat oleellinen osa unionin oikeutta; huomautan, että kyseinen ratkaisuehdotus annettiin ennen kuin unioni oli muodollisesti ratifioinut WPPT:n.[17] Direktiivin 8 artiklan 2 kohta todellakin vastaa WPPT:n 15 artiklaa.

84. Täyttääkseen WPPT:n mukaiset velvoitteensa (ks. WPPT:n 26 artiklassa mainittu Euroopan yhteisön ilmoitus) unionin on varmistettava ja kyettävä varmistamaan, että sen jäsenvaltiot noudattavat kansallisen kohtelun vaatimusta. Tämä on yksi tapa varmistaa, että kansallisen kohtelun vaatimusta noudatetaan.

85. Yhdyn tältä osin ennakkoratkaisupyynnössä (37 kohta) esiin tuotuun väitteeseen siitä, että tässä yhteydessä voitaisiin viitata WPPT:n 23 artiklan 1 kohtaan, jossa määrätään, että sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan oikeusjärjestelmiensä mukaisesti ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia tämän sopimuksen soveltamisen varmistamiseksi. Tämä velvoite koskee siten unionia sopimuspuolena, ja yksi tavoista, joilla unioni täyttää tämän velvoitteen, on direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan soveltaminen.

86. Edellä esitetystä seuraa, että PPI:n väite, jonka mukaan kansallinen kohtelu jää jäsenvaltioiden harkintaan, koska direktiivissä ei anneta siitä erityisiä säännöksiä, ei ole pitävä.

87. Näin ollen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa on tulkittava WPPT:ssä, jonka sopimuspuolena unioni on, asetettujen vaatimusten valossa ja että kyseinen säännös on sellaisenaan WPPT:n 4 artiklassa unionille asetetun kansallisen kohtelun velvoitteen mukainen ilman, että tästä velvoitteesta tarvitsee antaa erityistä säännöstä.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys

1. Yhteenveto asianosaisten lausumista

88. RAAP väittää, ettei jäsenvaltiolla ole harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”, joten tällaiset perusteet ovat ristiriidassa Rooman yleissopimuksessa ja/tai WPPT:ssä asetettujen jäsenvaltioiden velvoitteiden kanssa.

89. PPI lähinnä väittää, että koska direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa ei säädetä lainkaan toimenpiteistä WPPT:n 4 artiklaan sisältyvän kansallisen kohtelun vaatimuksen täytäntöön panemiseksi, tilanteissa, joissa esitys ei ole tapahtunut ETA-maassa ja joissa esittäjä ei ole ETA-maan kansalainen eikä hänellä ole koti- tai asuinpaikkaa ETA-maassa, jäsenvaltioilla on täysi harkintavalta päättää, millä perusteilla 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut korvauksensaajat määritetään, edellyttäen tietenkin, että jäsenvaltiot noudattavat omia kansainvälisistä sopimuksista johtuvia velvoitteitaan. Näin ollen ei ole direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetyn jäsenvaltion velvoitteen vastaista, että oikeus saada osuus kohtuullisesta korvauksesta rajoitetaan koskemaan ainoastaan tilanteita, joissa äänite, jota on käytetty vapaasti etenevien radioaaltojen

[17] Ks. tästä myös *Sterling on World Copyright Law*, 4. painos, Sweet & Maxwell Thomson Reuters, 28B.07 §.

välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai välittämiseen yleisölle jäsenvaltiossa, i) on tallennettu esityksestä, joka tapahtui ETA-maassa tai ii) jonka esittäjä on ETA-maan kansalainen tai hänellä on koti- tai asuinpaikka ETA-maassa.

90. Irlanti korostaa, että direktiivissä 2006/115 annetaan jäsenvaltioille, kuten Irlannille, normaali lainsäädännöllinen harkintavalta päättää sen täytäntöönpanon muodosta ja keinoista, kunhan direktiivin tavoitteet saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

91. Joka tapauksessa Irlanti väittää, ettei ole olemassa velvoitetta, josta seuraa, että sen on säädettävä kohtuullisen korvauksen maksamisesta silloin, kun äänitetuottajalle syntyy ensimmäisen julkaisemisen säännön ja 30 päivän säännön nojalla, sellaisina kuin ne vahvistettiin Rooman yleissopimuksessa ja sellaisina kuin ne otettiin WPPT:hen WPPT:n 4 artiklan nojalla, oikeus tällaiseen korvaukseen. Kummallakaan näistä oikeusvälineistä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia, eikä direktiivissä ole ainuttakaan säännöstä, johon tällaiset käsitteet voitaisiin liittää, joten niille ei ole olemassa mitään perustaa.

92. Komissio lähinnä väittää, että toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava siten, että jäsenvaltiolla ei ole harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”.

2. Arviointi

93. Toisessa ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko jäsenvaltioilla harkintavaltaa soveltaa asianomaisten esittäjien käsitteen määrittämisessä omia perusteitaan tukeutumalla tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin, joiden sopimuspuolina ne ovat, kuten Rooman yleissopimukseen ja WPPT:hen, myös tilanteissa, joissa esitys tapahtuu ETA-maassa.

94. Nähdäkseni vastaus tähän kysymykseen voidaan johtaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annetusta vastauksesta.

95. Koska toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä ei nimenomaisesti viitata mihinkään kansainväliseen velvoitteeseen, siihen on mielestäni vastattava ainoastaan direktiivin 2006/115 kannalta ja unionin omien kansainvälisten velvoitteiden valossa. Käsittelen kysymystä mahdollisesta kansainvälisiin yleissopimuksiin perustuvasta harkintavallasta kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä, ja kuten jäljempänä nähdään, jäsenvaltioilla ei ole tällaista harkintavaltaa.

96. Direktiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan suoja annetaan sekä esittäjille että tuottajille, jos seuraavat kaksi edellytystä täyttyvät: i) esitys on tallennettu äänitteelle, joka ”julkaistaan kaupallisessa tarkoituksessa”, ja ii) käyttäjä käyttää äänitettä joko välittämällä sen yleisölle tai yleisradioimalla sitä vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä ja tällä käytöllä synnyttää suojan.

97. Koska mitään määritelmää ja viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen ei ole, 8 artiklan 2 kohdassa mainittua kaupallisessa tarkoituksessa julkaistun äänitteen käsitettä olisi pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä. Sen sisältö voidaan määrittää kyseisen säännöksen tarkoituksen ja tavoitteen perusteella: koska 8 artiklan 2 kohdalla on tarkoitus panna täytäntöön WPPT:n 15 artikla, olisi ensin turvauduttava WPPT:n 2 artiklan e kohdassa olevaan asian kannalta merkitykselliseen määritelmään, jonka mukaan tallennetun esityksen tai äänitteen

”julkaisemisella” tarkoitetaan tallennetusta esityksestä tai äänitteestä valmistettujen kopioiden tarjoamista yleisölle oikeudenhaltijan luvalla ja edellyttäen, että kappaleita tarjotaan yleisölle riittävä määrä.

98. WPPT:ssä määrätään, että äänitteelle tallennettujen esitysten on saatava kansallinen kohtelu kaikissa tapauksissa, joissa äänite on oikeutettu suojaan. Vaikka Rooman yleissopimuksen ja WPPT:n sopimusvaltioilla on tiettyä harkintavaltaa, kun ne päättävät kansallisen kohtelun velvoitteeseen liittyvistä näkökohdista, kyseessä on selkeä velvoite ilman mitään poikkeamisen mahdollisuutta. RAAP väittää, että mainitun oikeuden käyttämiselle asetettavat perusteet eivät saa vaarantaa kummallekaan oikeudenhaltijoiden ryhmälle annettuja takeita korvauksen saamisesta eivätkä sitä tosiasiallista ja aineellista oikeutta, joka direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa on tarkoitus antaa molemmille oikeudenhaltijoille.

99. Kuten komissio aivan oikein huomauttaa, WPPT:n 2 artiklan e kohdassa olevassa julkaisemisen määritelmässä ei millään tavoin viitata julkaisupaikkaan eikä myöskään *ensimmäiseen* julkaisemiseen. Siinä viitataan ainoastaan tarjoamiseen yleisölle oikeudenhaltijan luvalla. Tallennetun esityksen sisältävän äänitteen tarjoamisen on tapahduttava unionissa. Sen on myös tapahduttava ”kaupallisessa tarkoituksessa”, jonka on määritelmän puuttuessa katsottava tarkoittavan sitä, että äänite on oikeudenhaltijan luvalla saatettu yleiseen levitykseen ja on yleisesti saatavilla markkinoilla.

100. Mikään direktiivin 8 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä WPPT:n 15 artiklan kanssa, sanamuodossa ei kuitenkaan viittaa siihen, että äänitteelle tallennettu esitys on *ensin täytynyt esittää tai tämä esitys on ensin täytynyt tallentaa* unionissa, jotta oikeus kohtuulliseen korvaukseen voidaan myöntää.

101. Jäsenvaltio ei etenkään voi rajoittaa oikeutta saada osuus kohtuullisesta korvauksesta ainoastaan tilanteisiin, joissa esitys tapahtuu ETA-maassa, eikä merkitystä ole sillä, onko esittäjillä koti- tai asuinpaikka ETA-maassa. Direktiivi 2006/115 ei tältä osin sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen.

102. Kuten edellä tämän ratkaisuehdotuksen 97 kohdassa selitettiin, 8 artiklan 2 kohdassa mainittua ”kaupallisessa tarkoituksessa julkaistun” äänitteen käsitettä on pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä. Kyseisessä säännöksessä edellytetään ainoastaan, että käyttäjä on synnyttänyt oikeuden korvaukseen esittämällä äänitallennetta unionissa. Tässä mielessä esitys tapahtuu unionissa/ETA-maassa riippumatta esittäjän tai äänitetuottajan kansalaisuudesta tai asuinpaikasta tai siitä, missä ensimmäinen tallennus on tapahtunut.

103. Kyseistä 8 artiklan 2 kohtaa sovelletaan äänitteen toissijaiseen käyttöön, joka on joko suoraa tai välillistä ja joka tapahtuu unionin alueella tai ETA-alueella. Kun 8 artiklan 2 kohtaa luetaan WPPT:n 2 artiklan a kohdan, jossa viitataan yleisesti ”esittäjään”, ja WPPT:n 15 artiklan valossa, voidaan todeta, että suojan synnyttää kuka tahansa käyttäjä, joka toteuttaa yleisölle välittämisen eli saattaa äänitteelle tallennetut äänet tai ääniä edustavat merkit yleisön kuultaviin esimerkiksi esittämällä äänitettä tai yleisradioimalla sen vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä eli perinteisillä analogisilla välineillä.

104. Näin ollen 8 artiklan 2 kohdassa mainitulla ”asianomaisella esittäjällä” tarkoitetaan esittäjää eli henkilöä, jonka esitys saatetaan yleisön kuultaviin, kun äänitettä, jolle esitys on tallennettu, esitetään unionin alueella.

105. Kuten komissio korostaa, 8 artiklan 2 kohta eroaa tältä osin Rooman yleissopimuksen 4 ja 5 artiklasta, joiden mukaan sopimuspuolet voivat soveltaa kansallisuus-, tallennus- tai julkaisukriteeriä sekä äänitetuottajiin että äänitteille tallennettuihin esityksiin. Tämä ei kuitenkaan päde 8 artiklan 2 kohtaan.

106. Unionin tuomioistuin on niin ikään tulkinnut yleisölle välittämisen ja äänitteen käsitteitä (tuomio SCF, tuomio PPL Ireland ja tuomio Rundfunk [18] ja käsitettä ”paikat, joihin yleisöllä on pääsy maksua vastaan” (tuomio Rundfunk) tukeutuen WPPT:hen ja myös Rooman yleissopimukseen. Unionin tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohdan tapauksessa käyttäjän yksilöintiä ja kysymystä kyseisen äänitteen käytöstä on arvioitava kulloisessakin asiayhteydessä (tuomio SCF).

107. Lisäksi katson (komission tapaan), että ainoastaan tämä direktiivin 2006/115 tulkinta vastaa korkeatasoisen suojan (johdanto-osan viides perustelukappale), yhtenäisen suojan ja sisämarkkinoiden sujuvan toiminnan (johdanto-osan 17 perustelukappale) tavoitteita. [19]

108. Kuten unionin tuomioistuin jo totesi tuomiossa SCF ja tuomiossa PPL Ireland, direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa annetaan esittäjille ja äänitetuottajille korvauksen luonteinen oikeus, jota voidaan käyttää, jos teosta tai muuta suojattua aineistoa käytetään. Se on luonteeltaan olennaisesti taloudellinen oikeus, jota ei voida käyttää ennen kuin äänite on julkaistu kaupallisessa tarkoituksessa tai ennen kuin käyttäjä on käyttänyt julkaistua äänitettä tai sen kopiota yleisölle välittämiseen.

109. Samanaikaisesti on todettava, että direktiivi 2006/115 ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen 8 artiklan 2 kohdassa mainittujen käsitteiden sisällön ja soveltamisalan määrittämiseksi. Kun otetaan huomioon sekä unionin oikeuden yhtenäistä soveltamista että yhdenvertaisuusperiaatetta koskevat vaatimukset, tällaisia käsitteitä on näin ollen tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti. [20]

110. Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltiolla ei ole harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 2006/115 8 artiklassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”. Jäsenvaltio ei etenkään voi rajoittaa oikeutta saada osuus kohtuullisesta korvauksesta tapauksiin, joissa esitys tapahtuu ETA-maassa, eikä merkitystä ole sillä, onko esittäjillä koti- tai asuinpaikka ETA-maassa.

[18] Vastaavasti tuomio 15.3.2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140; jäljempänä tuomio SCF); tuomio 15.3.2012, Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141; jäljempänä tuomio PPL Ireland) ja tuomio 16.2.2017, Verwertungsgesellschaft Rundfunk (C-641/15, EU:C:2017:131; jäljempänä tuomio Rundfunk). Ks. yleisesti Ben Dahmen, K., *Interactions du droit international et du droit de l'Union européenne: Un pluralisme juridique rénové en matière de propriété industrielle*, L'Harmattan, 2013.

[19] Ks. analogisesti tuomio 20.1.2009, Sony Music Entertainment (C-240/07, EU:C:2009:19, 20–25, 27 ja 35 kohta). Tämä ilmeneekin jo unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Ks. tuomio 31.5.2016, Reha Training Gesellschaft (C-117/15, EU:C:2016:379, 28 kohta).

[20] Ks. vastaavasti tuomio 16.7.2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, 27 ja 28 kohta) ja tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, 14 ja 15 kohta).

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

1. Yhteenveto asianosaisten lausumista

111. RAAP väittää, että jäsenvaltioiden harkintavalta vastata vastavuoroisesti toisen sopimuspuolen WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen mukaisesti tekemään varaumaan on rajallinen siten, että vastauksen on vastattava ehtoja, joita varaumassa on käytetty. Sopimuspuolen ei edellytetä jättävän soveltamatta 30 päivän sääntöä koskevia Rooman yleissopimuksen määräyksiä estääkseen sen, että äänitetuottajiin ja esittäjiin sovelletaan epäsymmetrisiä korvauksen saamisen edellytyksiä. Sen edellytetään noudattavan niitä WPPT:n määräyksiä, joilla esitys oikeutetaan kansalliseen kohteluun sillä perusteella, että se sisältyy suojattuun äänitteeseen (ja joihin Rooman yleissopimuksen perusteet sisältyvät). WPPT:n sopimuspuoli voi vapaasti antaa oikeuksia 15 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun varauman tehneen toisen sopimuspuolen kansalaisille, ja nämä oikeudet voivat olla laajempia kuin ne, jotka varauman tehnyt sopimuspuoli on antanut kansallisessa lainsäädännössään; tällaisten oikeuksien on kuitenkin oltava WPPT:n ja tapauksen mukaan Rooman yleissopimuksen vaatimusten ja myös asiaa koskevien unionin oikeussääntöjen mukaisia.

112. PPI katsoo, että lähtökohtaisesti jäsenvaltiolla on WPPT:n nojalla harkintavaltaa, kun se vastaa 15 artiklan 3 kohdan nojalla tehtyyn varaumaan: sen ei tarvitse käyttää samoja ehtoja, joita varaumassa on käytetty, eikä estää tilannetta, jossa varauman tehneen valtion kansalaiset ovat kyseisessä jäsenvaltiossa edullisemmassa asemassa kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset ovat varauman tehneessä jäsenvaltiossa. Rooman yleissopimuksessa otettiin huomioon se mahdollisuus, että muun kuin sopimusvaltion kansalaiset saattavat saada sen 5 artiklan 2 kappaleessa vahvistetun 30 päivän säännön kautta etua, joka ei ole vastavuoroista, mutta ei mitenkään edellytetty, että sopimusvaltiot estävät tämän mahdollisuuden. Irlanti on Rooman yleissopimuksen mukaan velvollinen noudattamaan 30 päivän sääntöön perustuvia velvoitteitaan yhdysvaltalaisia tuottajia kohtaan.

113. Yhdysvaltain (ja muiden varauman tehneiden sopimuspuolten) tuottajien edullinen asema johtuu pelkästään Rooman yleissopimukseen perustuvan ensimmäisen julkaisemisen säännön ja 30 päivän säännön soveltamisesta: Irlanti olisi voinut tehdä Rooman yleissopimuksen 16 artiklan 1 kappaleen a kohdan iii alakohdan mukaisen varauman sulkeakseen pois sen mahdollisuuden, että korvauksia maksetaan tuottajille, jotka ovat muiden kuin sopimusvaltion kansalaisia, 5 artiklan 2 kohdan nojalla; mutta Irlanti päätti olla tekemättä niin eikä sillä edes ollut velvollisuutta tehdä niin. Sitä ei nyt voida velvoittaa tekemään tällaista varaumaa yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi sellaisille tuottajille ja esittäjille, jotka ovat varauman tehneiden valtioiden kansalaisia.

114. WPPT:n sopimuspuolen tekemästä varaumasta, jolla estetään 15 artiklan 1 kohdan soveltaminen, seuraa, että kyseisen sopimuspuolen tapauksessa status quo ante eli alun perin vallinnut tilanne pysyy ennallaan siltä osin kuin on kyse kohtuullisen korvauksen maksamisesta tuottajille ja esittäjille: erityisesti tällainen varauma merkitsee sitä, että Irlanti ei ole velvollinen säätämään korvausten maksamisesta esittäjille, jotka ovat varauman tehneen sopimuspuolen kansalaisia.

115. Irlanti katsoo, että varauma oikeuttaa laajuudestaan riippumatta toiset sopimuspuolet siihen, että niiden ei tarvitse laisinkaan säätää kansallisesta kohtelusta. Irlanti väittää, että WPPT:n sanamuoto, tarkoitus ja asiayhteys eivät tue RAAP:n väitettä siitä, että vastauksessa on ”käytettävä täsmälleen samoja ehtoja”. Sopimuspuolella on tässä ennakkoratkaisukysymyksessä

tarkoitetun varauman tapauksessa oikeus kohdella esittäjiä eri tavalla kuin äänitetuottajia, jos äänite on ensin julkaistu sopimusvaltiossa. Ensisijaisten periaatteiden vuoksi ja perussopimuksen mukaisista velvoitteista riippumatta on todettava, että jollei kansainvälinen oikeus sisällä mitään tähän sovellettavaa kieltoa, varaumaan vastaava sopimuspuoli voi antaa laajempia oikeuksia kuin ne, jotka varauman tehnyt sopimuspuoli on antanut. Tällainen tilanne voi syntyä syistä, jotka eivät suoraan liity suojattuun kohteeseen, tai kansalliseen politiikkaan tai periaatteeseen liittyvistä syistä.

116. Komissio lähinnä väittää, että jäsenvaltioilla ei ole harkintavaltaa asiassa, joka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, ja etteivät ne saa vastata toisten sopimuspuolten tekemiin varaumiin eivätkä soveltaa mitään muita kuin direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusteita.

2. Arviointi

117. Kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, voivatko jäsenvaltiot vastata muiden WPPT:n sopimuspuolten tekemiin varaumiin tai soveltaa suojaan oikeuttamista koskevia Rooman yleissopimuksen erityisiä sääntöjä.

118. WPPT:n 15 artiklassa, Rooman yleissopimuksen 12 artiklan d kohdassa (johon WPPT:n 15 artiklan sanamuoto pohjautuu) ja direktiivin 92/100 (nykyisen direktiivin 2006/115) 8 artiklan 2 kohdassa mainittujen kohtuullisen korvauksen käsitteiden välisestä suhteesta on todettava, että ainoastaan WPPT vaikuttaa tässä merkitykselliseltä. Koska Rooman yleissopimus ei ole osa unionin oikeusjärjestystä, unionia eivät sido siinä asetetut erityisvaatimukset sen määrittämiseksi, mikä on 5 artiklassa tarkoitettu suojattu äänite; sitä eivät sido myöskään Rooman yleissopimukseen sisältyvät kansallista kohtelua koskevat säännöt, joiden mukaan kansalliseen kohteluun voidaan oikeuttaa soveltamalla valinnan mukaan joko kansallisuus-, tallennus- tai julkaisukriteeriä.

119. Kuten komissio toi esiin, mikään näistä Rooman yleissopimuksen säännöistä ei heijastu direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan sanamuotoon, eikä kyseisessä direktiivissä sallita sen soveltamiseen minkäänlaisia varaumia tai rajoituksia, eikä sallittu silloinkaan, kun se hyväksyttiin direktiivinä 92/100.

120. Näin ollen käsiteltävässä asiassa on tarkasteltava ainoastaan WPPT:n 4 artiklan 2 kappaletta.

121. WPPT:n, jonka sopimuspuolena unioni on, 4 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että kansallisen kohtelun vaatimuksesta voidaan poiketa, jos tehdään
WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettu varauma.

122. Komissio väittää, että direktiivi sisältyy ”alaan, joka nykyään kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan”, ja viittaa yleisesti ”unionin oikeudessa erilaisista immateriaalioikeuksista annettuihin unionin yhteisiin sääntöihin”.

123. Komissio katsoo, että vaikka pitää paikkansa, että siihen aikaan, kun unioni allekirjoitti ja ratifioi WPPT:n ja sen sisarsopimuksen WIPOn tekijänoikeussopimuksen, kyseisen alan katsottiin kuuluvan jaettuun toimivaltaan, ja että tästä syystä jäsenvaltiot ratifioivat kyseiset sopimukset unionin rinnalla, enää näin ei ole. Unioni on tullut jäsenvaltioiden sijaan WPPT:n soveltamisalalla. Sen vuoksi komissio ehdottaa, että unionin tuomioistuin soveltaisi (WPPT:n

tapauksessa) päättelyä, jota se noudatti tuomiossa TV2 Danmark,[21] joka koski kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehtyä Bernin yleissopimusta.[22]

124. Kyseisen tuomion 31 kohdassa nimittäin todetaan, että ”antaessaan [direktiivin 2001/29] tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa unionin lainsäätäjän katsotaan käyttäneen jäsenvaltioille henkisen omaisuuden alalla aikaisemmin kuulunutta toimivaltaa. Tämän direktiivin soveltamisalalla unionin on katsottava tulleen jäsenvaltioiden sijaan, eikä niillä ole enää toimivaltaa antaa säännöksiä, joilla pannaan täytäntöön Bernin yleissopimuksen merkityksellisiä määräyksiä”.

125. Komissio väittää, että koska tämä aiemmin direktiivin 2006/115 soveltamisalaan sisältynyt ala kuuluu nyt unionin yksinomaiseen toimivaltaan, jäsenvaltiot eivät voi vastata muiden sopimuspuolten WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen nojalla tekemiin varaumiin; ne eivät voi myöskään itse soveltaa 4 artiklan 2 kappaletta. Näin ollen on unionin asia määrittää, mitä seurauksia yhdysvaltalaisille esittäjille, joiden musiikkia yleisradioidaan unionissa, pitäisi yhtenäisesti koko unionin alueella aiheutua varaumasta, jonka kyseinen sopimuspuoli eli Yhdysvallat on tehnyt WPPT:n 15 artiklan 3 kappaleen perusteella.

126. Olen tästä väitteestä samaa mieltä. Ensinnäkin on mielestäni hylättävä PPI:n ja Irlannin väite, joka perustuu siihen, että WPPT:llä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia, ja jolla pyritään osoittamaan, että kyseisessä sopimuksessa määrätyllä kolmansien maiden kansalaisten kansallisella kohtelulla ei ole mitään yhteyttä direktiiviin 2006/115.

127. Riittää, kun viitataan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan se, että WPPT:llä ja Rooman yleissopimuksella ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia, ei millään tavoin poista velvoitetta tulkita direktiiviä 2006/115 kyseisten sopimusten valossa.[23]

128. Lisäksi on selvää, että pelkästään sillä perusteella, että unionin johdetussa oikeudessa, jolla pyritään varmistamaan kohtuullinen korvaus esittäjille, joiden luova teos välitetään yleisölle unionissa, ei nimenomaisesti mainita unionin kansainvälistä velvoitetta kohdella unionin esittäjiä ja kolmansien maiden esittäjiä yhdenvertaisesti, ei voida sulkea pois vaatimusta, jonka mukaan unionin johdettua oikeutta on tulkittava kyseisen velvoitteen mukaisesti.

129. Katson myös, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa on tosiasiallisesti pidettävä unionin WPPT:n 15 artiklan täytäntöön panemiseksi toteuttamana toimenpiteenä, etenkin kun otetaan huomioon kyseisen artiklan 2 kappale[24].

[21] Tuomio 26.4.2012, DR ja TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244, 31 kohta). Tähän oikeuskäytäntöön kohdistuneesta arvostelusta ks. Treppoz, E., ”Le juge européen et les normes internationales en matière de droit d’auteur”, *Chronique Droit européen de la propriété intellectuelle*, RTD Eur., 2012, s. 964. Ks. myös Bergé, J.-S., Les mots de l’interaction: compétence, applicabilité et invocabilité, JDI, 2012, chron. 5.

[22] Pariisin sopimuskirja, 24.7.1971, sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus). Ks. kansallisen kohtelun osalta Ricketson, S. ja Ginsburg, J. C., *International Copyright and Neighbouring Rights: The Berne Convention and Beyond*, nide 1, Oxford, 2006, s. 295.

[23] Ks. tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 47–50, 52 ja 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. kuitenkin Moura Vicente, D., *La propriété intellectuelle en droit international privé*, ADI Poche, 2009, s. 120 ja alaviite 274, jossa selitetään, että tietyillä TRIPS-sopimuksen artikloilla voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia, kuten Saksassa aiemmin todettiin.

[24] Jossa määrätään seuraavaa: ”Sopimuspuolet voivat kansallisessa lainsäädännössään säätää, että esittäjä tai äänitetuottaja tai molemmat voivat vaatia kertakaikkista kohtuullista korvausta käyttäjältä. Sopimuspuolet voivat antaa kansallisia säädöksiä, joissa esittäjän ja äänitetuottajan välisen sopimuksen puuttuessa määritellään ne ehdot, joiden mukaan esittäjät ja äänitetuottajat jakavat kertakaikkisen kohtuullisen korvauksen.”

130. On kuitenkin muistutettava, että velvollisuus antaa unionin johdetusta oikeudesta jaetun toimivallan sopimuksen mukainen tulkinta ei ulotu sellaisiin kyseiseen sopimukseen sisältyviin velvoitteisiin, jotka kuuluvat aloihin, joilla unioni ei ole vielä käyttänyt toimivaltaansa eikä antanut riittävän merkittävää lainsäädäntöä. [25]

131. Näin ollen on ensin määritettävä, onko ”kyseisestä alasta” annettu unionin sääntöjä. [26]

132. Kuten julkisasiamies Sharpston korosti ratkaisuehdotuksessaan Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2010:436, 66 kohta), ei ole välttämättä selvää, milloin unionin toimivallan käyttö on ”riittävän merkittävää”, jotta voitaisiin katsoa unionin antaneen säännöksiä kyseisellä ”alalla”.

133. Miten tietty ”ala” olisi määriteltävä? Voisiko se olla ”henkistä omaisuutta koskevan lainsäädännön” kaltainen laaja käsite? Pitää paikkansa, että Etang de Berre -tuomiossa [27] pidettiin ”ympäristöön vaikuttavan lainsäädännön” olemassaoloa riittävänä perusteena yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan toteamiseksi. Joka tapauksessa tässä ratkaisuehdotuksessa tarkastellusta oikeuskäytännöstä seuraa, että ”kyseinen ala” on määritettävä tapauskohtaisesti.

134. Käsiteltävässä asiassa komissio väitti kirjallisissa huomautuksissaan, että kyseinen ala on määritettävä henkisen omaisuuden alaksi, joka on mielestäni liian laaja käsite. Komissio on aiemmin esittänyt saman väitteen tuomion Dior [28] ja tuomion Merck Genericos [29] taustalla olleissa asioissa.

135. Koska tämä laajentava väite hylättiin kummassakin tuomiossa – ja huolimatta 26.4.2012 annetun tuomion DR ja TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244) 31 kohdan sanamuodosta, jota olisi nähdäkseni sovellettava analogisesti nyt käsiteltävään asiaan –, katson, että unionin tuomioistuimen olisi mielestäni todettava, että kyseistä alaa ei voida määritellä yleisesti henkistä omaisuutta koskevan säännöstön alaksi.

136. Jos nimittäin henkisen omaisuuden ala luettaisiin kokonaisuudessaan kyseiseksi alaksi, olisi aivan liian helppoa väittää, että unioni on antanut henkisen omaisuuden alalla runsaasti lainsäädäntöä, ja todeta, että kaikki kyseisen lainsäädännön osa-alueet, jotka sisältyvät jaetun toimivallan sopimuksiin, kuuluvat unionin eivätkä jäsenvaltioiden toimivaltaan huolimatta siitä, että merkittävä osa henkiseen omaisuuteen liittyvistä kysymyksistä on tähän mennessä yhdenmukaistettu ainoastaan pintapuolisesti.

137. Vaikka kyseinen ala on välttämätöntä rajata riittävän tarkasti, herää myös kysymys, onko erityisesti kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen kannalta – kun otetaan huomioon, että se koskee sopimuspuolelle tarjolla olevia vaihtoehtoja silloin, kun toinen sopimuspuoli tekee varauman, ja kuuluu ulkosuhteiden alaan – asianmukaista tukeutua myös SEUT 3 artiklan 2 kohtaa koskevaan oikeuskäytäntöön.

[25] Tuomio 11.9.2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, 34, 35 ja 46 kohta).

[26] Vrt. tuomio 11.9.2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, 35 kohta) ja tuomio 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, 31 ja 32 kohta).

[27] Tuomio 7.10.2004, komissio v. Ranska (C-239/03, EU:C:2004:598, 28 kohta). Kyseiseen oikeuskäytäntöön kohdistuneesta arvostelusta ks. esim. Tanghe, Y., ”The EU’s external competence in IP matters: the contribution of the Daiichi Sankyo case to cloudy constitutional concepts, blurred borders, and corresponding court jurisdiction”, *Columbia Journal of European Law*, nide 22.1, 2015, s. 139–.

[28] Tuomio 14.12.2000, Dior ym. (C-300/98 ja C-392/98, EU:C:2000:688).

[29] Tuomio 11.9.2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496). Ks. esim. Holdgaard, R., *Case C-431/05*, Merck Genéricos, CMLR 45, 2008, s. 1233.

138. Viimeksi mainittu määräys koskee unionin antamia kansainvälisiä sitoumuksia, ja siinä edellytetään, että unionin yksinomaista toimivaltaa määritettäessä merkityksellinen ala on ”ala, jonka unionin säännöt jo suurelta osin kattavat”[30] (ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 147 kohta).

139. Mikä tämä ala sitten on, jos se ei voi käsittää henkisen omaisuuden alaa kokonaisuudessaan?

140. Yhdyn komission myöhemmin istunnossa esittämään väitteeseen; merkityksellinen ala, jolla unioni voi vedota yksiomaiseen toimivaltaansa, on ääniteoikeuksien ala: se käsittää esittäjän ja tuottajan oikeudet suojattuun kohteeseen eli äänitteeseen (tai tallenteeseen), jota esitetään liikkeissä, baareissa ja ravintoloissa jne. eli jota käyttäjät käyttävät unionissa kaupallisessa tarkoituksessa yleisölle välittämiseen tai yleisradiointiin (ja siihen sisältyvät myös tekijänoikeudet esitettävään teokseen – nämä oikeudet voivat toisinaan olla päällekkäiset, koska jotkut laulajat ovat samalla lauluntekijöitä).

141. Kolmansien maiden kansalaisten kohtelusta unionin säännöstössä on, toisin kuin PPI ja Irlanti väittävät, riittävää todeta, että direktiivissä 2006/115 ei ole siitä mitään mainintaa. Näin ollen sitä sovelletaan kaikkiin kansalaisiin.

142. Kuten komissio huomautti, tapauksissa, joissa unionin säännöstössä ei säädetä kolmansien maiden kansalaisten kohtelusta mitään, sitä sovelletaan kaikkiin kansalaisiin, toisin kuin muilla unionin oikeuden aloilla, kuten yhtiö- tai kirjanpitolainsäädännössä, jotka ovat sidoksissa koti- tai asuinpaikan kaltaisiin käsitteisiin ja joissa unionin lainsäätäjä antaa soveltamisalasta nimenomaiset säännökset. Unionin säännöstön alalla ei lähtökohtaisesti ole näin. Tämä lainsäädäntö on neutraalia sen kannalta, keihin sitä sovelletaan. Näin unioni täyttää sille kansainvälisissä sopimuksissa, joissa kansallisesta kohtelusta määrätään, asetetut velvoitteet.

143. Jos pyrkimyksenä olisi evätä kolmansien maiden kansalaisilta oikeuksia, unionin lainsäätäjän asia olisi säätää siitä nimenomaisesti soveltamalla lainsäädäntötekniikkaa. Sitä, ettei direktiivissä 2006/115 säädetä tästä kysymyksestä, tukee direktiivin sanamuoto, jossa ketään ei suljeta sen soveltamisalan ulkopuolelle. Verratakseni direktiiviä 2006/115 lainsäädäntöön, jossa näin on tehty, viittaan direktiiviin 2001/84 (alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen). Unionin lainsäätäjä lisäsi kyseiseen direktiiviin nimenomaisen säännöksen, jolla varmistettiin, että taideteoksen tekijällä on oikeus teoksensa jälleenmyynnistä maksettavaan korvaukseen ainoastaan niissä Bernin liiton maissa, joiden lainsäädäntöihin sisältyy vastaava aineellinen säännös tällaisen korvauksen myöntämisestä taideteoksen tekijöille.

144. Kyseisessä tapauksessa unionin lainsäätäjä nimittäin sääti nimenomaisesti otsikolla ”Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenmyyntikorvaukseen”, että ”jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia ja, jollei 8 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, heidän oikeudenomistajillaan on oikeus jälleenmyyntikorvaukseen tämän direktiivin sekä kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ainoastaan siinä tapauksessa, että sen maan lainsäädännössä, jonka kansalaisia tekijä tai hänen oikeudenomistajansa ovat, myönnetään jäsenvaltioista oleville tekijöille ja heidän oikeudenomistajilleen oikeus jälleenmyyntikorvaukseen kyseisessä maassa”.

[30] Tuomio 4.9.2014, komissio v. neuvosto (C-114/12, EU:C:2014:2151, 65 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ja unionin tuomioistuimen lausunto 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta) (EU:C:2017:114, 107 kohta).

145. Toisena esimerkkinä voidaan mainita tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY [31], jossa unionin lainsäätäjä otti käyttöön sui generis -oikeuden, jolle ei ollut tunnettua vastinetta missään kansainvälisessä sopimuksessa; direktiiviin sisällytettiin säännös, jonka johdosta oikeutta kieltää tietokannan luvaton kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö sovellettiin tietokantoihin, joiden valmistaja tai oikeudenhaltija on jonkin jäsenvaltion kansalainen tai jolla on vakinainen asuinpaikka unionin alueella, ja tietokantoihin, joiden valmistaja ei ole perussopimuksessa tarkoitettu unionin jäsenvaltion alueelle sijoittautunut oikeushenkilö, *ainoastaan silloin, kun kyseinen kolmas maa antaa vastaavan suojan niille tietokannoille, joiden valmistaja on jonkin unionin jäsenvaltion kansalainen tai asuu unionin alueella vakituisesti*.

146. Orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista 25.10.2012 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/28/EU [32], jossa tehtiin poikkeus tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijoiden oikeuksiin, unionin lainsäätäjä päätti tietoisena kansainvälisiin sopimuksiin perustuvista unionin velvoitteista ja kansainvälisen kohteliaisuuden vuoksi olla soveltamatta sääntöjä kolmansien maiden kansalaisiin, paitsi jos kyseisen tapauksen koko asiayhteydessä oli perusteltua olettaa, että he olivat tietoisia siitä, mihin heidän teoksiaan käytettiin. Näin kolmansien maiden kansalaiset suljettiin orpoteoksia koskevan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle heidän suojaamisekseen sen mahdollisilta vahingollisilta vaikutuksilta.

147. Seuraavaksi herää kysymys siitä, voidaanko käsiteltävässä asiassa tukeutua myös SEUT 3 artiklan 2 kohtaa koskevaan oikeuskäytäntöön ja erityisesti tuomioon komissio v. neuvosto (C-114/12, EU:C:2014:2151) ja lausuntoon 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta) (EU:C:2017:114).

148. Katson, että – vaikka edellä mainitut kaksi tapausta koskivat kansainvälistä sopimusta, josta oli määrä neuvotella, ja sopimusta, josta oli jo neuvoteltu – käsiteltävässä asiassa unioni voi perustellusti vedota yksinomaiseen toimivaltaansa paitsi tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevan säännöstön tulkinnasta annetun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön välittävän vaikutuksen perusteella myös siksi, että alaa on yhdenmukaistettu entistä pidemmälle antamalla huomattavan suuri määrä sääntöjä. [33] Direktiiviin 2014/26/EU sisältyy kolmekin määritelmää, joilla on merkitystä käsiteltävän asian ratkaisun kannalta: oikeudenhaltijan neutraali määritelmä, tekijänoikeustulojen neutraali määritelmä ja hallinnoinnin neutraali määritelmä. Joten jos tietyn henkilön tekijänoikeutta tai lähioikeuksia jollain tavoin hyödynnetään unionissa, kyseinen henkilö saa oikeuden tekijänoikeustuloihin, ja näitä tuloja voi vaatia kuka tahansa oikeudenhaltija.

149. Lisäksi on huomautettava, kuten julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer jo totesi ratkaisuehdotuksessaan Merck, että niistä sopimuksista, jotka unioni ja jäsenvaltiot ovat yhdessä allekirjoittaneet, ilmenee se yhteinen tarkoitus, joka niillä on ja jonka perusteella unionilla ja jäsenvaltioilla on velvollisuuksia niitä kolmansia maita kohtaan, jotka ovat näiden sopimusten osapuolina. SEU 4 artiklan 3 kohdassa määrätty vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa jäsenvaltiot tekemään yhteistyötä paitsi näistä sopimuksista neuvoteltaessa ja niitä allekirjoitettaessa myös näitä sopimuksia täytäntöönpantaessa (lausunto 1/94 (WTO:n

[31] EYVL 1996, L 9, konsolidoitu versio, s. 1.

[32] ETA:n kannalta merkityksellinen teksti, EUVL 2012, L 299, s. 5.

[33] Esim. tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla 26.2.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2014, L 84, s. 72).

perustamissopimuksen liitteenä olevat sopimukset), EU:C:1994:384, 108 kohta); sitä on luettava yhdessä sen velvollisuuden kanssa, jonka mukaan unionin oikeuden tehokas vaikutus on saavutettava paitsi lainsäädännön osalta myös täytäntöönpanotoiminnan ja lainkäytön osalta.[34]

150. Korostaisin, että unionilla on yksinomainen toimivalta eräällä toisellakin alalla, jolla voisi olla merkitystä käsiteltävän asian kannalta: nimittäin yhteisen kauppapolitiikan alalla (SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohta). Tuomiossa Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, 52 ja 53 kohta) unionin tuomioistuin totesi, että TRIPS-sopimuksen määräykset kuuluvat kyseiseen toimivaltaan. Tietyt näistä määräyksistä todellakin koskevat nimenomaan esittäjien ja tuottajien oikeuksia.[35] Vaikka teknisesti TRIPS-sopimuksen ja WPPT:n välillä ei olekaan päällekkäisyyttä, niillä on kiistatta tietty kytkös toisiinsa.

151. Pitää paikkansa, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa oikeutta ei mainita TRIPS-sopimuksessa (sitä vastoin siinä edellytetään TRIPS-sopimukseen sisältyvien kansallisen kohtelun velvoitteiden ja suosituimmuusasemaa koskevien määräysten noudattamista). Tällaisen maininnan puuttuminen ei missään tapauksessa estä unionia säätämästä kyseisestä oikeudesta vaan merkitsee ainoastaan sitä, että kyseinen oikeus ei kuulu TRIPS-sopimuksen yhteyteen.

152. Edellä esitetystä seuraa, että jos unionin lainsäätäjä haluaa muuttaa direktiiviä 2006/115 ja sulkea kolmansien maiden kansalaiset sen soveltamisalan ulkopuolelle, on unionin vastuulla tarttua tähän tehtävään eikä unionin 27 jäsenvaltion, jotka yrittäisivät hoitaa sen hyvin monella eri tavalla. Jättämällä tämä tehtävä jäsenvaltioille muutettaisiin unionin antamien yhteisten sääntöjen ulottuvuutta.

153. Mieleeni tulee obiter dictum vielä seuraava kysymys: jos unionin on katsottava tulleen jäsenvaltioiden sijaan WPPT:n koko soveltamisalalla, mitä oikeudellisia seurauksia olisi jäsenvaltioiden kyseisen sopimuksen nojalla tekemillä varaumilla (ks. kyseiseen sopimukseen liitettyyn tiedonantoon N:o 78 sisältyvät Tanskan kuningaskunnan, Suomen tasavallan, Ranskan tasavallan, Saksan liittotasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan antamat ilmoitukset sekä kyseiseen sopimukseen liitettyyn tiedonantoon N:o 88 sisältyvä Suomen tasavallan antama ilmoitus)?

154. Nähdäkseni tässä ratkaisuehdotuksessa esittämistäni näkemyksistä seuraa, että koska kyseiset varaumat haittaisivat unionin oikeuden soveltamista, niitä ei lähtökohtaisesti pitäisi soveltaa.

155. Näin ollen kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava siten, että jäsenvaltioilla ei ole harkintavaltaa alalla, joka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, ja että ne eivät saa vastata muiden sopimuspuolten tekemiin varaumiin eivätkä soveltaa muita kuin direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusteita.

[34] Ratkaisuehdotuksessa mainitaan Kahl, W. ”Artikel 10”, teoksessa Callies, Ch. ja Ruffert, M., *Kommentar zu EU-Vertrag und EG-Vertrag*, toim. Luchterhand, 2. tarkistettu ja laajennettu painos, Neuwied ja Kriftel, 2002, s. 451–. Näitä perusteluja tukee myös Etienne, J., *Arrêt ”Merck Genéricos”: la compétence d'interprétation d'un accord international conclu par la Communauté et les Etats membres*, Journal de droit européen, 2008, s. 46.

[35] Ks. TRIPS-sopimuksen 14 artikla.

D Neljäs ennakkoratkaisukysymys

1. Yhteenveto asianosaisten lausumista

156. RAAP ja komissio lähinnä katsovat, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua oikeutta kohtuulliseen korvaukseen ei ole hyväksyttävää rajata pelkästään äänitteen tuottajiin eli evätä se esittäjiltä, joiden esitykset on tallennettu kyseiselle äänitteelle, olosuhteissa, jossa tämä oikeus myönnetään tuottajalle.

157. PPI väittää, että kansallinen tuomioistuin haluaa neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään lähinnä selvittää, saadaanko tuottajia WPPT:n perusteella kohdella eri tavalla kuin esittäjiä erityisesti myöntämällä tuottajille oikeus kohtuulliseen korvaukseen mutta pidättämällä tämä oikeus esittäjiltä. Se väittää, että tähän kysymykseen voidaan vastata myöntävästi.

158. Irlanti väittää, että sillä on direktiiviä täytäntöön pantaessa – ja tarvittaessa Yhdysvaltain tekemä varauma huomioon ottaen – oikeus antaa kansallinen kohtelu pelkästään esittäjille, jotka esiintyvät ETA-maassa tai joilla on koti- tai asuinpaikka ETA-maassa, ja mahdollisuus siinä yhteydessä laajentaa esittäjien ryhmiä omilla täytäntöönpanotoimillaan. Tämä harkintavalta on olemassa direktiivin sanamuodon, sen syntyhistorian ja sen unionin taloudellisia toimijoita koskevan johdanto-osan perustelukappaleen vuoksi. Irlannilla on, erityisesti siksi, että Yhdysvaltain sisäisestä oikeudesta puuttuvat vastaavat oikeudet, mutta myös siksi, että WPPT:llä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia, oikeus irrottaa tuottajille tarjottu oikeus korvaukseen esittäjille tarjotuista oikeuksista, jos esitykset on tallennettu äänitteelle muualla, sellaisten kansallisen oikeuden säännösten perusteella, jotka koskevat äänitteen julkaisemista ensin toisessa sopimusvaltiossa.

2. Arviointi

159. Neljännessä kysymyksessään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, saadaanko oikeus kohtuulliseen korvaukseen rajata siten, että esittäjät, joiden esitys on tallennettu kyseiselle äänitteelle, eivät saa siitä minkäänlaista korvausta, vaan korvaus maksetaan ainoastaan äänitetuottajan hyväksi.

160. Kuten RAAP huomauttaa, 8 artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan yksiselitteisesti myöntämään oikeus korvaukseen sekä esittäjille että tuottajille. Tällä säännöksellä poikettiin tarkoituksellisesti kansainvälisessä oikeudessa, sellaisena kuin se ilmeni Rooman yleissopimuksesta, direktiivin 2006/115 antamisajankohtana vallinneesta oikeustilanteesta.[36] Unionin liittyminen WPPT:hen saattoi kansainvälisen oikeustilanteen ja direktiivin mukaisen oikeustilanteen keskenään samaan linjaan.

161. Edellä esitettyä tukevat direktiivin 2006/115 asiayhteys ja tarkoitus. Kuten erityisesti johdanto-osan viidennestä, seitsemännestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenee, direktiivin tavoitteisiin kuuluvat esittäjien suojelu, heidän tiettyjen oikeuksiensa yhdenmukaistaminen koko unionissa ja sen varmistaminen, että jäsenvaltiot panevat kyseiset oikeudet täytäntöön kansainväliseen oikeuteen perustuvien velvoitteidensa mukaisesti.

[36] Ks. esim. Walter, M. ja von Lewinski, S., *European Copyright Law: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2010, 6.8.13 kohta.

162. Riittää, kun todetaan, että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että korvaus jaetaan. Koska tästä oikeudesta ei voida luopua, sellainen jako, jossa toinen osapuolista jää vaille todellista korvausta, merkitsee de facto kyseisen oikeuden riistämistä silloinkin, kun asiasta sovitaan äänitetuottajan ja esittäjien kesken (ks. tästä direktiivin johdanto-osan 12 ja 13 perustelukappale).

163. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, tuomiosta SENA [37] ilmenee, että direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohtaa (nykyistä direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa) on tulkittava yhdenmukaisella tavalla kaikissa jäsenvaltioissa, ja kunkin jäsenvaltion on sovellettava sitä. Mainitun tuomion mukaan sitä, onko tämä korvaus, joka on vastike kaupallisen äänitteen käytöstä muun muassa yleisradiointia varten, kohtuullinen, on arvioitava erityisesti ottaen huomioon tämän käytön arvo taloudellisessa toiminnassa.

164. Komissiokin myöntää, että jäsenvaltioilla on harkintavaltaa määrittää, mikä on niiden alueella asianmukainen peruste, jolla voidaan varmistaa – unionin oikeudessa ja erityisesti direktiivissä 2006/115 määritetyissä rajoissa – sen unionin periaatteen noudattaminen, jonka mukaan tämän korvauksen, joka on vastike kaupallisen äänitteen käytöstä, on oltava kohtuullinen, erityisesti ottaen huomioon tämän käytön arvo taloudellisessa toiminnassa.

165. Katson kuitenkin, että viittaus ”asianmukaiseen perusteeseen, jolla noudattaminen varmistetaan” ei ulotu siihen, että määritetään ratione personae, ketkä ovat 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja korvauksensaajia. Pikemminkin on niin, että jäsenvaltioiden harkintavalta rajoittuu lähtökohtaisesti sen arvioimiseen, minkälaista korvausta on pidettävä kohtuullisena.

166. Direktiivin 2006/115 tavoite yhdenmukaisen oikeudellisen suojan antamisesta henkisen omaisuuden alalla tehtäisiin tyhjäksi, jos jäsenvaltiot voisivat käyttää sen 8 artiklan 2 kohtaa perusteena korvauksensaajien rajaamiseen. Tällainen lähestymistapa olisi ristiriidassa direktiivin johdanto-osan 17 perustelukappaleen kanssa. [38]

167. Lopuksi on korostettava, että useimpien jäsenvaltioiden (ainakin 18 jäsenvaltion [39]) tekijänoikeuslainsäädännöissä säädetään *nimenomaisesti*, että sopimuksen puuttuessa kohtuullinen kertakorvaus on – perusteltujen hallinnointikulujen vähentämisen jälkeen – jaettava tasan (50:50) esittäjien ja tuottajien kesken.

168. Tästä seuraa, että neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että ei ole 8 artiklan 2 kohdan mukaista rajoittaa oikeutta kohtuulliseen korvaukseen siten, että esittäjät, joiden esitykset on tallennettu kyseiselle äänitallenteelle, eivät saa minkäänlaista korvausta, vaan korvaus maksetaan ainoastaan äänitetuottajan hyväksi.

[37] Tuomio 6.2.2003 (C-245/00, EU:C:2003:68). Tässä tuomiossa tarkastellaan, missä määrin kansainvälisiä sopimuksia voidaan käyttää apuna direktiivin tulkinnassa.

[38] ”Yhdenmukaistettujen vuokraus- ja lainausoikeuksien sekä lähioikeuksien alan suojan käyttö ei missään tapauksessa saisi aiheuttaa piileviä rajoituksia jäsenvaltioiden välisessä kaupassa – –”

[39] Belgia, Bulgaria, Tanska, Saksa, Viro, Kreikka, Espanja, Ranska, Italia, Liettua, Unkari, Malta, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Romania, Slovenia ja Ruotsi.

IV Ratkaisuehdotus

169. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa High Courtin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY 8 artiklan 2 kohtaa on tulkittava Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) esitys- ja äänitesopimuksessa (jäljempänä WPPT), jonka sopimuspuolena unioni on, asetettujen vaatimusten valossa, ja kyseinen säännös on sellaisenaan WPPT:n 4 artiklassa unionille asetetun kansallisen kohtelun velvoitteen mukainen ilman, että tästä velvoitteesta tarvitsee antaa erityistä säännöstä.

2) Jäsenvaltiolla ei ole harkintavaltaa vahvistaa perusteita sen määrittämiseksi, mitkä esittäjät ovat direktiivin 2006/115 8 artiklassa tarkoitettuja ”asianomaisia esittäjiä”. Jäsenvaltio ei etenkään voi rajoittaa oikeutta saada osuus kohtuullisesta korvauksesta tapauksiin, joissa esitys tapahtuu ETA-maassa, eikä merkitystä ole sillä, onko esittäjillä koti- tai asuinpaikka ETA-maassa.

3) Jäsenvaltioilla ei ole harkintavaltaa alalla, joka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, eivätkä ne saa vastata muiden WPPT:n sopimuspuolten tekemiin varaumiin eivätkä soveltaa muita kuin direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusteita.

4) Ei ole direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan mukaista rajoittaa oikeutta kohtuulliseen korvaukseen siten, että esittäjät, joiden esitykset on tallennettu kyseiselle äänitallenteelle, eivät saa minkäänlaista korvausta, vaan korvaus maksetaan ainoastaan äänitetuottajan hyväksi.